

Kohtulahendite kogumik

Kohtuasi C-215/24 [Fira]ⁱ

YX

(eelotsusetaotlus, mille esitas Tribunal Judicial da Comarca do Porto – Juízo Local Criminal de Vila Nova de Gaia)

Euroopa Kohtu (neljas koda) 11. septembri 2025. aasta kohtuotsus

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Õiguslane koostöö kriminaalasjades – Raamotsus 2002/584/JSK – Vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismäärus – Artikli 4 punkt 6 – Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikud alused – Taasühiskonnastamise eesmärk – Süüdimõistetud isiku elukoht – Karistuse täideviimise enda peale võtmine täidesaatva riigi poolt vastavalt oma riigisisesele õigusele – Raamotsus 2008/909/JSK – Kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste vastastikune tunnustamine nende täitmiseks teises liikmesriigis – Vabadusekaotusliku karistuse täideviimise peatamine, mille on määranud täidesaatva liikmesriigi kohus – Artikkel 8 – Täidesaatva riigi kohustus tunnustada kohtuotsust ja viia karistus täide – Artikkel 17 – Täidesaatva riigi õigus määrata kindlaks täitemenetlus

Õiguslane koostöö kriminaalasjades – Raamotsus 2008/909 vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes – Täidesaatva liikmesriigi keeldumine täita Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotusliku karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täideviimiseks – Selle liikmesriigi kohustus karistus täide viia – Nimetatud liikmesriigi teise õigusasutuse poolt karistuse täideviimise hilisem peatamine – Lubamatus

(Nõukogu raamotsus 2008/909, muudetud raamotsusega 2009/299, artikli 8 lõige 1 ja artikli 17 lõige 1)

(vt punktid 66, 71–78 ja 83–85 ning resolutsioon)

Kokkuvõte

Euroopa Kohus täpsustas seoses vabadusekaotusliku karistuse täideviimiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmise menetlusega, et liikmesriigi pädev õigusasutus ei või pärast seda, kui ta on keeldunud vahistamismääruse täitmisest ja võtnud kohustuse see karistus täide viia, selle karistuse täideviimist peatada.

ⁱ Kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

Tribunal Judicial da Comarca do Porto – Juízo Local Criminal de Vila Nova de Gaia (Porto piirkondlik kohus – Vila Nova de Gaia kohalik kriminaalasjade kohtumaja, Portugal) kui eelotsusetaotluse esitanud kohus mõistis YXile kuuekuulise vangistuse. Kuna asjaomane isik oli vahepeal viinud oma elukoha üle Hispaaniasse, tegi see kohus Euroopa vahistamismääruse tema üleandmiseks vabadusekaotusliku karistuse täideviimiseks.

Kuigi Hispaania pädev õigusasutus keeldus raamotsuse 2002/584¹ artikli 4 punkti 6 alusel YXi eelotsusetaotluse esitanud kohtule üleandmisest, kinnitas ta, et tunnustab eelotsusetaotluse esitanud kohtu tehtud kohtuotsust eesmärgiga seda täita Hispaanias.

Seejärel peatas Juzgado Central de lo Penal no 1 de Madrid (Madridi riiklik kriminaalkohus nr 1, Hispaania) Hispaania karistusseadustiku alusel põhikohtuasjas kõne all oleva vabadusekaotusliku karistuse täideviimise kaheks aastaks.

Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis, et niisugune peatamisotsus võib seada kahtluse alla raamotsuse 2008/909² eesmärgid ja vastastikuse tunnustamise põhimõtte, esitas ta Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse. Ta märkis, et täidesaatva riigi pädev asutus on üldjuhul kohustatud tunnustama väljaandjariigi tehtud süüdimõistvat kohtuotsust ja viima täide mõistetud karistuse, mille kestus ja laad peavad vastama selles kohtuotsuses ettenähtule. Seega ei saa nimetatud asutus raamotsuse 2008/909 artiklit 8 rikkumata muuta väljaandjariigi kohtuotsusega mõistetud karistuse sisu ega peatada selle karistuse täideviimist, mis asjaomasele isikule väljaandjariigis mõisteti.

Lisaks leidis eelotsusetaotluse esitanud kohus, et raamotsuse 2008/909 artikkel 17, mille kohaselt reguleerib karistuse täideviimist täidesaatva riigi õigus, viitab üksnes meetmetele, mille eesmärk on tagada vabadusekaotusliku karistuse sisuline täideviimine, ega hõlma seega vastupidi sellele, mida leidis Madridi riiklik kriminaalkohus nr 1, sellise karistuse täideviimise peatamise otsust.

Euroopa Kohus tõdes sellest tulenevalt, et tuleb kindlaks teha, kas vabadusekaotusliku karistuse täideviimise peatamise otsust tuleb pidada süüdimõistvat kohtuotsust muutvaks, millisel juhul on raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõikega 1 vastuolus see, kui täidesaatva riigi pädev asutus otsustab määrata niisuguse peatamise, või kuulub see asjaomase kohtuotsuse täitmise kohaldamisalasse, millisel juhul võimaldab raamotsuse artikli 17 lõige 1 sellel asutusel sellise peatamise määrata.

Euroopa Kohtu hinnang

Euroopa Kohus märkis kõigepealt, et ei raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõige 1 ega artikli 17 lõige 1 ei viita sõnaselgelt olukorrale, kus täidesaatva riigi pädev asutus peatab väljaandjariigi pädeva asutuse mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täideviimise. Eelkõige ei võimalda selle sõnastuses miski teha kindlaks, kas selline peatamismeede kuulub mõiste süüdimõistva kohtuotsuse „täitemenetlus“ alla raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõike 1 tähenduses.

¹ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34; edaspidi „raamotsus 2002/584“). Selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 kohaselt võib vahistamismäärust täitev kohus keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui see on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitma vastavalt oma riigisisesele õigusele.

² Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT 2008, L 327, lk 27), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus 2008/909“).

Kuigi raamotsuse artikli 17 lõikes 1 on ette nähtud, et üksnes täidesaatva riigi asutused on pädevad otsustama karistuse täideviimise üksikasjade ja sellega seotud meetmete üle, sealhulgas enneaegne või tingimisi vabastamine, näevad selle artikli lõiked 3 ja 4 väljaandjariigi pädevale asutusele kõigepealt ette õiguse saada taotluse korral teavet täidesaatva riigi kohaldatavate sätete kohta, mis käsitlevad enneaegset või tingimuslikku vabastamist, seejärel õiguse tunnistus³ tagasi võtta, mis väljendab väljaandjariigi nõusolekut täidesaatvas riigi mõistetud karistuse täideviimisega, ning lõpuks võimaluse teatada väljaandjariigi enneaegse või tingimisi vabastamise tingimustest, et täidesaatva riigi pädev asutus neid arvesse võtaks.

Seega, isegi kui selle raamotsuse artikli 17 lõigetega 3 ja 4 vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevale asutusele antud eesõigused peaksid *a fortiori* kehtima vabadusekaotusliku karistuse täideviimise peatamise suhtes, arvestades, et selline meede võetakse enne karistuse tegelikku täideviimist ja tähendab seega erinevalt enneaegsest või tingimisi vabastamisest karistuse täielikku peatamist, tõdes Euroopa Kohus, et liidu seadusandja on need ette näinud üksnes ennetähtaegse või tingimisi vabastamise tingimuste osas.

Seetõttu leidis Euroopa Kohus, et selline vabadusekaotusliku karistuse täideviimise peatamise meede ei kuulu raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõikes 1 kasutatud mõiste „täitemenetlus“ alla.

Seda hinnangut toetab asjaolu, et raamotsus 2008/947⁴, mille kohaldamisala välistab raamotsuse 2008/909 kohaldamisala⁵, on konkreetselt kohaldatav kohtuotsustele, millega iseenesest peatatakse vabadusekaotusliku karistuse täideviimine, või millega kaasnevad eraldiseisvad vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevad otsused, mille on mõnel juhul teinud väljaandjariigi pädev asutus⁶. Järelikult kinnitab raamotsus 2008/947, et vabadusekaotusliku karistuse täideviimise peatamine kuulub väljaandjariigi pädeva asutuse pädevusse ja on seega seotud tunnustamisele kuuluva kohtuotsusega, mitte aga viimase täitmise ega kuulu täidesaatva riigi pädeva asutuse pädevusse.

Lisaks võib täidesaatva riigi võimalus kohandada väljaandjariigis mõistetud karistust või selle täideviimise korda lisaks raamotsuse 2008/909 artiklites 8 ja 17 sõnaselgelt ette nähtud juhtudele ohustada seda erilist vastastikust usaldust ning läheks seega vastuollu eesmärgiga tugevdada liikmesriikidevahelist koostööd kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste täitmisel. Artiklitel 8 ja 17 on seega niisuguse eesmärgi saavutamisel keskne roll, kui need täpsustavad kriminaalasjades tehtud kohtuotsuste tunnustamiseks ja täitmiseks täidesaatva riigi pädevatele asutustele antud pädevuse ulatust ja piire.

Neil põhjustel järeldas Euroopa Kohus, et vabadusekaotusliku karistuse täideviimise peatamine kuulub raamotsuse 2008/909 artikli 8 kohaldamisalasse ja seega ei saa seda määrata täidesaatva riigi pädev asutus nimetatud raamotsuse artikli 17 alusel.

³ Tegemist on raamotsuse 2008/909 artiklis 4 nimetatud tunnistusega, mille edastamine on üks formaalsustest, mida täidesaatev riik peab täitma, kui ta võtab väljaandjariigis mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täideviimise enda peale.

⁴ Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/947/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kohtuotsuste ja vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste suhtes, et teostada tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet (ELT 2008, L 337, lk 102).

⁵ Raamotsuse 2008/947 artikli 1 lõike 3 punkt a.

⁶ Raamotsuse 2008/947 artikli 2 punktid 1, 2 ja 5.

Lõpuks ei tähenda Euroopa Kohtu täpsustuse kohaselt asjaolu, et vabadusekaotusliku karistuse täideviimise peatamise tühistamine põhjusel, et asjaomane isik on rikkunud selle katseajaga seotud objektiivset tingimust, ei kujuta endast otsust raamotsuse 2002/584⁷ artikli 4a tähenduses ja võib seega kuuluda mõistetud karistuse täideviimise alla, tingimata seda, et otsus selle kohta, kas konkreetsel juhul tuleb vabadusekaotuslik karistus peatada või mitte, oleks sama laadi.

⁷ Vt 22. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, punktid 77 ja 78) ning 23. märtsi 2023. aasta kohtuotsus *Minister for Justice and Equality* (katseaja tühistamine) (C-514/21 ja C-515/21, EU:C:2023:235, punktid 53 ja 54).